

Grunden vil gjøre Almue- eller Folkeoplysningen en daarlige Tjeneste ved nu at negte at gaa ind paa en Behandling af denne Sag. Thi der maa i alt Fald ved en Behandling her i Folkethinget kunne komme Noget frem, der kan give Anledning af hvilken Vel der bør slaas ind paa, og hvis man nu tror, at der kunde gives et andet Grundlag til at forhandle paa, saa maatte der dog i alle Tilfaelde ved en fortsat Behandling kunne komme Noget frem, som kunde vise, hvad det er, man vil, og dog mulig give nogen Veiledning til en fremtidig Forhandling, men hvis man forkaster det, som nu foreligger, er man jo ikke kommen Sagens Afgjorelse et eneste Skridt naertere der ved. Jeg skal kun ganske i Forbigaaende komme ind paa Lovforslagets Enkeltheder og skal derfor blot nævne et Par Ting. Det forekommer mig, at vi dog vel i det Vaesentligste kunne være enige om, at skal der ske nogen Fremgang og Forbedring i den egentlige Almueoplysning, saa vil der en forpøget Skolegang til, og det er upaatvileligt, at hvis man kunde gaa til at forøge Skoletiden med et Aar, vilde det have en overbidentlig gavnlige Indflydelse i den Henseende, thi det er først, naar Børnene ere komne i den Alder, at Skolegangen er rigtig frugtbringende for dem. Jeg indrømmer imidlertid, at det kan have sine Vanskeligheder, endsskjøndt man jo paa andre Steder ikke er vegen tilbage for dette. Derimod antager jeg dog, at man indenfor den allerede nu fastsatte Skolepligtige Alder kan tilvejebringe en betydelig Forøgelse i Skolegangen, og jeg kan ikke indrømme Nødvendigheden af hvad der blev udtalt af det ærede Medlem for Veile Amts 3die Valgkreds (Th. Nielsen); at det skulde være i den Grad bebydende ogsaa for Smaaafolk, hvis der skulde ske nogenomhelst Forøgelse i deres Børns Skolegang, at det vilde være vanskeligt eller endog umuligt at gaa ind paa en forandret Ordning i den Henseende. Jeg tror, at naar der staffles den tilbørlige Forøgelse af Lærerkrefter, naar der til Exempel, som der ogsaa er givet Anledninger af, oprettes Højskoler, hvilke der tilsiges Statsunderstøttelse, naar der staffles forøgede Lærerkrefter til det større Antal Skoler og en forpøget Skolegang i Skolerne, saa vil der allerede derved opnaas ikke Ubetydeligt saavel som ogsaa, at Forfættelseslokerne vistnok under en eller anden Form ville kunne stifte deres Nytte, og i alle Tilfaelde ville kunne stifte den Nytte, at det vil være muligt for Smaaafolk, for Uformuende at erhverve sig en større Oplysning end den de have kunnet faae i den egenlige Almueskole, hvilket ellers er uønsketlig vanskelig for dem; thi at der skulde kunne opstaa Højskoler i et saadant Antal, og at Staten skulde være i Stand til at opoffre Saameget for sine Borgeres Oplysning, at den skulde kunne holde alle Uformuende paa Højskolen et Aars Tid eller to, vil jeg meget betvivle, og selv om Staten vilde holde dem aldeles

gratis paa en Højskole, naar de kom i 18 eller 20 Aars Alderen, saa er det et stort Spørgsmaal, om de Vedkommende selv vilde anvende deres Tid derpaa. Med Hensyn til Tilsynet med Skolevaesenet skal jeg blot bemærke, at den Naade, som Lovforslaget tilsigter dette Tilsyn ordnet paa, anser jeg ikke for at være heldig, men desuagtet tror jeg, at et Tilsyn er nødvendigt, og jeg vilde snarere tro, at man skulde ansætte en Overtskoledirektor, der kunde føre Overtilsyn med Almueskolerne og dernæst for mindst hver Skolekreds ansætte en Inspektør, som naturligvis saa maatte vælges af det vedkommende Skoleraad, og hvis Kreds i alle Tilfaelde ikke maatte være større end, at han en Gang aarlig kunde foretage et offentligt Overtilsyn i Skolerne, og saa endvidere til forskjellige Tider kunde besøge dem. Jeg antager ikke, at en saadan Ordning vil blive saa kostbar som den, der tilsigtes i Lovforslaget, idet de Mænd, man ville benytte dertil, kunde vælges blandt saadanne, der ikke vare stillede saaledes, at de behøvede at gjøre Fordring paa meget store Indtægter; men jeg antager ogsaa, at selv om det skulde blive ligesaa dyrt, vilde det kunne stifte større Gavn, idet der derigjennem vilde kunne føres et virkelig Tilsyn, hvad derimod ved de paataenkte Skoleinspektører vistnok vilde være vanskeliggjort derved, at deres Distrikter vilde blive saa store, at de kun vilde kunne overkomme meget sjeldent at besøge de forskjellige Skoler. At der finder et Tilsyn Sted tror jeg som sagt er nødvendigt, og jeg tror ogsaa, som det blev udtalt af det ærede Medlem for Thisted Amts 4de Valgkreds (Schjørring), at Embedsmændene behøve et Tilsyn, ligesom fremdeles at Skolelærerne som Embedsmænd ligesaa vel behøve Tilsyn, som alle andre Embedsmænd. Og det kan ikke være Meningen, at de ved dette Tilsyn skulde blive sammende eller hæmmede i deres Virksomhed. Dertil vil det for de dygtige Skolelærere altid være en Støtte, at de have en Mand, som de vide vil støtte dem i deres Virksomhed og hos hvem de kunne søge Raad og Veiledning, og hos de mindre dygtige eller forsømmelige Skolelærere thi hvorfor skulde ikke ogsaa Skolelærere kunne forsømme deres Gjerning ligesaa godt som andre Embedsmænd vil det naturligvis ogsaa kunne have sin Betydning, at Tilsynet er der. Der blev udtalt ved en anden Sags Behandling — jeg tror, at det var af det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Ber) — en Beklagelse over, at Embedsmænd dreve Politikk, og jeg kan være enig med ham i, at det ikke er heldigt, naar Embedsmænd dreve Politikk i en alder for høj Grad, men jeg tror ikke, at der er Noget, hvis Virksomhed mindre taaler det, end netop Skolelærernes, thi Politikk er jo saa forskjellig fra deres øvrige Virksomhed og vil naabenbart drage dem bort fra det, som de egentlig ere kaldede til at varetage, nemlig at passe deres Skole, og det kan heller ikke negtes, at Skolelærere i den Gen-